

Antirabična zaštita na zadarskom području u razdoblju od 2004. do 2015. godine

Ivan Stipanov, Renata Žunić Sabalić
Zavod za javno zdravstvo Zadar

Sažetak: Premda je realna opasnost u Hrvatskoj, pa tako i na zadarskom području, zadnjih godina smanjena uspješnim preventivnim akcijama, broj antirabično obrađenih pacijenata je podjednak. Očekivano, najviše je cijepljenih u indikacijskoj skupini C. Pomoć češće traže muškarci. Najviše je ugriza zadano u gornje ekstremitete, najčešće u kontaktu sa psom i mačkama. Imunizira se svega 16,8% obrađenih pacijenata, od kojih samo 2,8% primi i serum.

Ključne riječi: bjesnoća, cijepljenje, Zadar

Uvod

Zadarska županija vrlo je zemljopisno raznolika – ima planinskih dijelova (s nacionalnim parkom), ravničarskih, krševitih kao i šumskih predjela, tako da je bogata raznim divljim životinjskim vrstama, zbog čega je, uz salivatičnu, urbana bjesnoća trajna prijetnja. Otoci naše županije, kao uostalom i drugi otoci, oaze su sačuvane od te opasnosti. Realna opasnost, kako za ljude u Hrvatskoj, tako i za zadarsko područje, u zadnje vrijeme je znatno smanjena zbog uspješnih akcija suzbijanja bjesnoće među životinjama vakcinacijom lisica, a to je, uz cijepljenje pasa protiv bjesnoće, jedina uspješna mjera za suzbijanje ove opake bolesti (2). Zanimljiva specifičnost za Zadar je povijesna činjenica da je hrvatski liječnik Luka Casteli, koji je rođen i djelovao u Zadru, a također i diplomirao medicinu u Zadru, još 1822. godine napisao priručnik na hrvatskom jeziku o prepoznavanju bjesnoće pasa i prvoj pomoći ugrizenima (3). Djelo je i prevedeno na talijanski.

1. Cilj

U ovom radu željelo se prikazati sve pacijente pregledane u antirabičnoj stanici Zavoda za javno zdravstvo Zadar u dvanaestogodišnjem razdoblju od 2004. do 2015. godine i utvrditi koliko ih je primilo antirabičnu zaštitu samo vakcinom, a koliko i vakcinu i humani antirabični imunoglobulin. Htjelo se ustanoviti i koje su sve vrste životinja zadale ugrize zbog kojih su pacijenti bili obrađeni te anatomska distribucija ugriznih ozljeda.

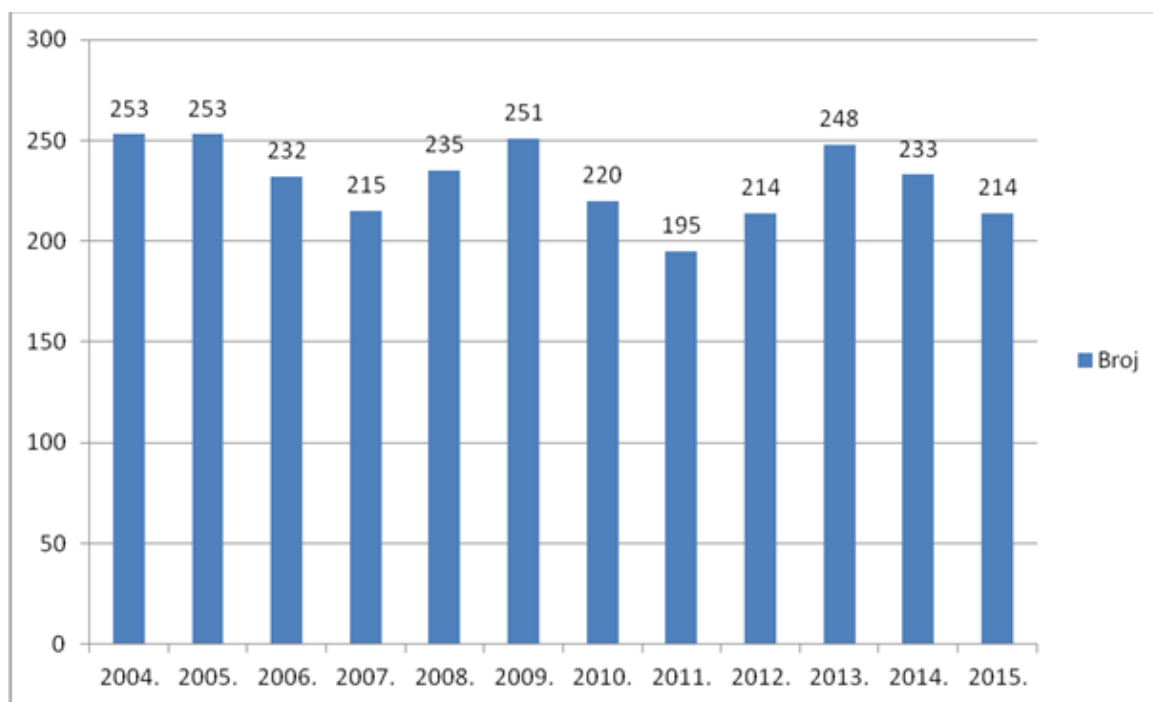
2. Rezultati

U Tablici 1. prikazani su pacijenti pregledani u našoj antirabičnoj stanici, razvrstani po spolu, u svakoj godini, u razdoblju od 2004. do 2015. god.

Tablica 1. Broj pregledanih pacijenata u antirabičnoj stanici Zavoda za javno zdravstvo Zadar po spolu u razdoblju od 2004. do 2015. godine

Godina	Muške osobe	Ženske osobe	Ukupno
2004.	134	119	253
2005.	126	127	253
2006.	142	90	232
2007.	118	97	215
2008.	131	104	235
2009.	135	116	251
2010.	128	92	220
2011.	96	99	195
2012.	108	106	214
2013.	125	123	248
2014.	128	105	233
2015.	108	107	214
Ukupno	1479 (53,5 %)	1284 (46,5%)	2763 (100 %)

Na Slici 1. prikazano je kretanje broja pregledanih ugrizanih osoba kroz promatrano razdoblje, a u Tablici 2 podjela pregledanih i cijepljenih osoba prema indikacijskim ABCD grupama.

Slika 1. Pregled antirabično obrađenih osoba u antirabičnoj stanici Zavoda za javno zdravstvo Zadar u razdoblju od 2004. do 2015. godine

Tablica 2. Cijepljene osobe prema indikacijskim ABCD grupama u antirabičnoj stanici u Zavodu za javno zdravstvo Zadar u razdoblju od 2004. do 2015. godine

Broj pregledanih osoba iz grupe		Broj cijepljenih osoba		Ukupno
		vakcina	vakcina + serum	
A*	30	25	4	29
B*	7	7	0	7
C*	472	384	9	393
D*	2254	35	0	35
Ukupno	2763	451	13	464 (16,8%)

*

A: ozljeda ili kontakt od utvrđeno bijesne životinje

B: ozljeda ili kontakt od životinje sumnjive na bjesnoću

C: ozljeda ili kontakt od nepoznate, ubijene, uginule, odlutale ili divlje životinje

D: ozljeda ili kontakt od životinje koja je nakon deset dana nadzora ostala zdrava

U Tablici 3. prikazana je anatomska raspodjela broja ugriza/kontakata kod naših imuniziranih pacijenata.

Tablica 3. Broj imuniziranih osoba prema anatomskej distribuciji ozljeda/kontakata, obrađenih u antirabičnoj stanici Zavoda za javno zdravstvo Zadar od 2004. – 2015. godine

Dio tijela	Broj
Ruka	160
Noga	151
Šaka i prsti	108
Glava	19
Trup	13
Na više mjesta	10
Ukupno	461

Zastupljenost vrste životinja, prema učestalosti zadanih ugriza, kod antirabično imuniziranih osoba prikazana je u Tablici 4.

Tablica 4. Zastupljenost vrsta životinja, prema učestalosti zadanih ugriza, kod antirabično imuniziranih osoba, u antirabičnoj stanici Zavoda za javno zdravstvo Zadar, u razdoblju od 2004. do 2015. godine

Vrsta životinje	Broj ugruženih osoba	%
pas	265	57,9
mačka	88	19,2
lisica	20	4,4
štakor	32	7,0
miš	29	6,3
krava	6	1,3
šišmiš	3	0,7
gnjurac	2	0,4
zec	2	0,4
lasica	2	0,4
ostale životinje *	9	2,0
Ukupno	458	100,0

*Ostale životinje – vepar, kunić, puh, hrčak, pijetao, vuk, konj, janje i nepoznata životinja ugrizle su po jednu imuniziranu osobu.

3. Rasprava

Iz Tablice 1. vidi se da je na antirabičnu obradu došlo više muških osoba, što je vjerojatno povezano s većim udjelom muškaraca u pojedinim profesijama koje su po prirodi posla izložnije riziku, a također i njihovom većom slobodnom aktivnosti vezanom za prirodu i vanjsku sredinu općenito. Možda se radi i o većem strahu muškaraca od posljedica ugriza pa da stoga češće od žena traže pomoć u antirabičnoj stanici.

Iz Slike 1. vidi se da kroz promatrano razdoblje, iz godine u godinu, pomoć u antirabičnoj stanici zatraži podjednak broj osoba, u prosjeku oko jedne osobe svaki radni dan u godini, s tim da je samo nešto manje osoba obrađeno 2007., 2011. i 2015. godine.

Od ukupno pregledanih osoba, njih 464, odnosno 16,8% je antirabično imunizirano (Tablica 2). To je ispod prosjeka za Republiku Hrvatsku, u usporedbi s podacima za period od 2008. do 2015. godine, a koji iznosi 28,1 % (podatak iz Referalnog centra za bjesnoću). Među cijepljenima je samo trinaestero, odnosno 2,8 % od ukupno zaštićenih osoba, primilo i cjepivo i imunoglobulin. Za cijelu Hrvatsku taj ukupni podatak iznosi 6,9%. Očekivano, najviše ih je tretirano (bilo samo cjepivom, bilo i cjepivom i serumom) u skupini koje je ugrizla nepoznata, ubijena, uginula, odlutala ili divlja životinja (grupa C).

Kod cijepljenih osoba, najviše se kontakata sa životinjom, odnosno ugriza ostvarilo preko gornjih ekstremiteta, potom preko donjih ekstremiteta (Tablica 3).

Više od polovice njih imalo je kontakt s psom ili ih je ugrizao pas (57,9%). Potom, po zastupljenosti ugriza, odnosno kontakata, slijede mačke - 19,2%, Na sve ostale životinje zajedno otpada neznatno više od toga - 22,9%. (Tablica 4).

4. Zaključak

Svi dijelovi Zadarske županije, osim otoka, izloženi su opasnosti od bjesnoće.

U antirabičnu stanicu pomoć već niz godina traži podjednak broj osoba. Muškarci su pri tom češći pacijenti.

Imunizira se svega 16,8% obrađenih pacijenata. Od tog broja, većina se zaštiti samo cjepivom dok se manje od 3% cijepljenih zaštiti i imunoglobulinom.

Daleko češće, u odnosu na druge životinje) su cijepljeni pacijenti koje je ugrizao pas ili mačka ili su s tim životinjama ostvarili neki drugi rizični kontakt.

S obzirom na manju primjenu cjepiva i seruma kod obrađenih pacijenata u usporedbi s podacima za Hrvatsku, može se pretpostaviti da je suradnja epidemiologa s pacijentima, ali i veterinarskim i inspekcijским službama na zadovoljavajućoj razini, zbog čega se vjerojatno rjeđe indicira cijepljenje.

Literatura

1. Arhiva Zavoda za javno zdravstvo Zadar
2. Svjetski dan borbe protiv bjesnoće, 28. rujna 2016. Dostupno na: <http://www.stampar.hr/hr/svjetski-dan-borbe-protiv-bjesnoce-28-rujna-2016>; dan pristupa: 30. rujna 2016.
3. Castelli, Luka. Dostupno na <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=10975>; dan pristupa: 30. rujna 2016.
4. Zdravstveno-statistički ljetopis grada Zagreba za 2014. godinu, Nastavni zavod za javno zdravstvo dr. Andrija Štampar, Zagreb, 2015., 193.